

TÜRKİYE MESLEK YÜKSEKOKULLARI TURİZM EĞİTİMİ KALİTESİNİN GELİŞTİRİLMESİNDE SANAL YÖNTEMLERİN ROLÜ

Okt.Ertuğrul BAYER*

ÖZET

Turizm sektörü özellikle son yıllarda büyük gelişmeler kaydetmiş ve dünyanın en büyük global sektörü konumuna gelmiştir. Dünya Turizm Örgütü (WTO)'nün araştırmalarına göre 2000'li yıllarda turizm olayına yaklaşık 1 milyar kişinin katılması beklenmektedir. Ayrıca turizm sağladığı sıcak döviz girdisi ile gelişmekte olan bir çok ülkenin ekonomisinin can damarı konumundadır.

Turizm sektörünün günümüzde en önemli sorunu yetişmiş personel eksikliğidir. Bu durum bütün dünya ülkelerinin olduğu gibi ülkemizin de temel problemidir. Turizm Bakanlığı'nın ILO ile yaptığı ortak çalışma sonucunda ülkemizde turizm sektöründe çalışan personelin % 87.4 ünün turizm eğitimi almadığı tespit edilmiştir. Bu durum Türk turizm sektörünün geleceğini tehdit etmektedir. Bu açıdan Turizm Bakanlığı konuyla ilgili diğer tüm birimlerle ortak bir çalışma içerisine girerek; teknolojik gelişmeler doğrultusunda, bütün kurumları kapsayan bir turizm eğitim programı hazırlamalı ve uygulamaya koymalıdır.

Turizm Eğitim Merkezleri, Teknolojik İnsan.

GİRİŞ

Turizm, yabancıların sürekli yerleşmemek ve gelir elde etmemek koşuluyla; seyahat ve geçici konaklamalarından kaynaklanan olaylar ve ilişkiler bütünüdür.¹ Turizm kendine özgü özellikleri ve uygulamalarıyla günümüzde dünyanın en gelişmiş sektörü durumundadır. Özellikle, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, 1960'dan günümüze kadar turizm hızlı bir biçimde gelişme göstermiştir. Dünya Turizm örgütü istatistiklerine göre turizm yılda ortalama % 6.5 oranında bir artış göstermektedir. 2000 yılında ise uluslar arası turizm olayına katılan kişi sayısının yaklaşık 1 milyar kişi olacağı tahmin edilmektedir.² Bu rakam yaklaşık olarak dünya nüfusunun 1/5'ine tekabül etmektedir.

Bununla birlikte sektörün kendine özgü özellikleri; üretimi stoklama imkanı olmaması, çalışanlarla müşterilerin aynı ortamı kullanması ve her an karşı karşıya olmaları, müşteri memnuniyetinin çalışanların fiziksel, ruhsal ve eğitim durumlarıyla doğru orantılı olması vb. turizm olayını oldukça karmaşık bir hale getirmektedir. Bundan dolayıdır ki; turizm işletmelerinin global çapta rekabet edebilmeleri, daha fazla turist ve döviz çekebilmeleri iyi yetiştirilmiş ve eğitilmiş personel istihdam edilmesine ve buna paralel olarak personel kalitesinin sürekli geliştirilmesine bağlıdır.

* Süleyman Demirel Üniversitesi Eğirdir Meslek Yüksekokulu Turizm ve Otelcilik Programı Öğretim Elemanı.

¹ Christopher HOLLOWAY, **The Business of Tourism**, Pitman Publishing Ltd., Second Edition, London, 1986, s. 2.

² World Tourism Organization, **Compendium of Tourism Statistics**, WTO, Madrid, 1996, s. 2.

1. TURİZM EĞİTİMİ

Eğitim; kişinin mevcut performans düzeyi ile, arzu edilen performans düzeyi arasındaki farkı kapatmaya teşebbüs etme sürecidir.³

Turizm eğitimi; toplumda turizm bilincini yerleştirmek, turizm kaynaklarını koruyarak bilinci geliştirmek, turistlere karşı; onun ekonomik gücüne, ırk, milliyet, din, dil, toplumdaki statüsüne, ahlak ve namus düzeyine, siyasal ideolojilerine göre ayırım yapmadan eşit ve dürüst hizmet etmek ahlakını ve terbiyesini vermek, turizmin sağladığı uzun vadeli çıkarlar üzerine dikkati çekerek saygıya ve konukseverliğe dayalı bir davranış düzeni yerleştirmektir.⁴

Türkiye'de turizm ve otelcilik adı altında gerçekleştirilen turizm eğitimini kısaca incelediğimizde karşımıza şu şekilde bir tablo çıkmaktadır:⁵

a. *Turizm Bakanlığı'na Bağlı Turizm Eğitimi Merkezleri*; kısaca TUREM olarak adlandırılan Turizm Eğitim Merkezleri.

b. *Örgün Eğitim Çerçevesinde Teknik Turizm Eğitimi Merkezleri*;

Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri,

Özel Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri,

Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri,

Anadolu Ticaret Liseleri,

c. *Meslek Yüksekokulu Turizm ve Otelcilik Programları*; 2 yıllık düzeyinde ara eleman yetiştiren kurumlar.

d. *Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulları*; 4 yıllık düzeyinde yönetici yetiştiren kurumlar.

2. TURİZM EĞİTİMİ VE TURİZM EĞİTİMİNDE SANAL YÖNTEMLERİN KULLANILMASI GEREKLİLİĞİ

Günümüzde teknolojik alandaki ilerleme baş döndürücü bir düzeye ulaşmıştır. Bu ilerleme insanları ve toplumları hızlı bir şekilde etkilemekte ve değişime sürüklemektedir. 20. yy. "ekonomik insanı" yerini "teknolojik insana" bırakmaktadır. Yani 21. yy. yüzyıl insanı artık "Homo Technologicus" olarak adlandırılmaktadır.⁶ Bilişim teknolojileri başta internet olmak üzere sanal uygulamalar, tüm dünyada üretim şekillerini, yaşama biçimlerini, toplumsal gelişmeleri ve ülke ekonomilerini değiştiren bir etken olmaktadır.⁷ Turizm endüstrisinin globalleşme sürecinde gelecekteki yapısını;

- Bilgisayarlı rezervasyon sistemlerinin kullanılması,

³ Brian THOMAS, *Total Quality Training*, The Mc Grow-Hill Training Series, London, 1992, s. 71.

⁴ Kemal AĞAOĞLU, *Türkiye'de Turizm Eğitimi ve Etkenliği*, MPM Ya., Ankara, 1991, s. 37.

⁵ Fermani MAVİŞ-Sabah KOZAK, "Meslek Yüksekokullarında Turizm Programı", *Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Konferansı*, Ankara, 1992, s. 170.

⁶ *Bilişim Kültürü Dergisi*, S. 67(1997), s. 1.

⁷ Rahmi AKTEPE, "Türkiye Bilişim Çağı Yasalarıyla Yönetilmeli", *Bilişim Kültürü Dergisi*, S. 67(1997), s. 20.

- Kredi ve banka kartlarının yalnızca para kullanma, ödeme ve tahsilat aracı değil, aynı zamanda bilgi edinmeye yarayan ve rezervasyonlarda kullanılan araçlara dönüşmesi,

- Bankaların turizm endüstrisine sermaye ve kredi vermesi veya doğrudan turizm yatırımı yapması , belirleyecektir.⁸

Turizm endüstrisinin başlıca kesimlerinde turistik ürün standartlaştırılmasına ve homojenleşmesine uygun olarak bilgisayar kullanımı artmış ve bilgisayarlı rezervasyon sistemlerinin kullanımı yaygınlaşmıştır.⁹ Bilgisayar, internet, sinevizyon, elektronik iletişim araçları, görsel - işitsel araç ve gereçler, uydu kanalıyla iletişim araçlarının teknolojik gelişimi ve kullanımının yaygınlaşması turizm olayını ve turizm pazarlamasını sanal ortamlara çekmiştir.

Bu bağlamda asıl önemli gelişmeler turizm pazarlaması alanında yaşanmaktadır/yaşanacaktır; doğrudan pazarlama kavramı içeriğinde geleceğin bilgi ağları tüm turizm ve tanıtma faaliyetlerini doğrudan potansiyel turist pazar bölümlerine aktarabilecektir. Belli yörelere gitmek isteyen turistler, evlerindeki kişisel bilgisayarlarından ilgilendikleri ülkelere ilişkin tüm tanıtma, fiyatlama, tur ve yöresel çekicilik bilgilerini elde edebileceklerdir. Otel bilgisayarlarına doğrudan rezervasyon yapma yoluna gidebileceklerdir.¹⁰ Merkezi İngiltere'de bulunan Trevmang adlı kuruluş, Kasım 1996 döneminde Web sayfalarını ziyaret eden 1000 kişilik grubun % 62.26'sının tatil hizmetleri konusunda bilgi alma amacıyla interneti kullandıklarını ettiklerini tespit etmiştir.¹¹

Sürekli değişim ve gelişim ortamında işletmelerin ayakta kalabilmeleri, bu teknolojileri işletmelerine yerleştirmelerine ve personellerini yetiştirmesine bağlıdır. "İşletmelerin değişime ayak uydurabilmesi için en geleneksel yöntem daha değişime karşı direnç ortaya çıkmadan çalışanların eğitilmesidir."¹²

Türk turizm potansiyeli ve mevcut durumu değerlendirildiğinde Türk turizminin gelişimini etkileyen en önemli sorun kalifiye personel eksikliğidir. 1989 yılında Turizm Bakanlığı ve ILO işbirliği ile yapılan araştırma bulgularına göre; ülkemizde 2000'li yıllara kadar konaklama tesislerinde 60.000, restoranlarda 3.600, seyahat acentelerinde 19.000 yeni ve yetişmiş personel ihtiyacı olacağı öngörülmektedir. Yine aynı araştırmaya göre Türk turizm ve otelcilik sektöründe çalışan toplam personelin % 87.4'ü mesleki eğitimden yoksundur.¹³

Turizmle ilgili her türlü pazarlamanın ve rezervasyonların sanal bir ortamda gerçekleştiği dünyamızda; Türk turizm sektöründe çalışan personelin % 87.4'ünün turizm eğitimi almamış olması, turizm sektörümüzün geleceğini tehdit etmektedir. Ülkemizin ve şirketlerimizin dünya turizminden almış olduğu payı arttırabilmesi için en kısa zamanda teknolojik gelişmelere paralel olarak uygulama ağırlıklı genel turizm eğitim planının çıkartılması ve uygulanması gerekmektedir.

⁸ Şükrü YARCAN, **Turizm Endüstrisinin Yapısı**, Boğaziçi Üniversitesi Ya., İstanbul, 1994, s. 106.

⁹ YARCAN, s. 113.

¹⁰ Hasan TEKELİ, **Bilgi Çağı**, Simavi Ya., İstanbul, 1994, s. 209.

¹¹ Metin KOZAK, "Turizm Araştırmalarında Yeni Bir Araç: İnternet ve Uygulaması", **Anatolia Dergisi**, Haziran, 1997, s. 28.

¹² Erdoğan TAŞKIN, **İşletme Yönetiminde Eğitim ve Geliştirme**, Der Ya., İstanbul, 1993, s. 97.

¹³ **Otelcilik ve Turizm Endüstrisinde İnsan Gücü Araştırması**, Turizm Bakanlığı Ya., C.2, Ankara, 1989, s. 38.

3. TURİZM EĞİTİMİNİN MEVCUT DURUMUNUN VE GELECEK YÖNELİMLERİNİN BELİRLENMESİNE YÖNELİK TÜRK MESLEK YÜKSEKOKULLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

3.1. Araştırmanın Amacı

Araştırma, Türk turizm sektörüne ara eleman yetiştirmeye yönelik eğitim veren meslek yüksekokullarındaki turizm eğitiminin mevcut durumunun belirlenmesi, teknolojik değişikliklere paralel olarak eğitim sırasında kullanılacak sanal yöntemlerin ortaya konularak, eğitim kalitesinin yükseltilmesi amacıyla yapılmıştır.

Ayrıca, meslek yüksekokullarında okutulan mevcut derslerin değerlendirilmesi ve sanal ortamlarda verilebilecek derslerin belirlenmesi hedeflenmiştir.

3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi

Araştırmanın kapsamına Türkiye çapında turizm ve otelcilik eğitimi veren 64 Meslek Yüksekokulu alınmıştır.

Bu bağlamda anket formu hazırlanarak, turizm ve otelcilik eğitimi veren bütün meslek yüksekokullarına gönderilmiştir. İlk gönderim sonucunda 23 meslek yüksekokulundan cevap gelmesi üzerine; ikinci bir anket formu 43 meslek yüksekokuluna tekrar gönderilmiştir. İkinci gönderim sonucunda da 19 meslek yüksekokulundan cevap alınmış ve toplam 42 meslek yüksekokulu incelenebilmiştir. Bu durum Meslek Yüksekokulları yönetici ve öğretim elemanlarının bilimsel çalışma ve araştırmalara ne kadar ilgi gösterdiklerine ilişkin önemli ipuçları vermektedir.

3.3. Araştırma Sonuçlarının Değerlendirilmesi

3.3.1. Ankete Katılan MYO Sayısı

Tablo 1: Ankete Katılan Meslek Yüksekokulu Sayısı

	Anket Gönderilen Meslek Yüksekokulu	
	Sayı	%
Ankete Katılan	42	65.62
Ankete Katılmayan	22	34.38
Toplam	64	100.00

Tablo.1'den de görülebileceği gibi araştırma kapsamında 64 Meslek Yüksekokuluna anket gönderilmiş ve 42 Meslek Yüksekokulundan cevap alınmıştır. Ankete katılım % 66 oranında olmuştur.

3.3.2. Meslek Yüksekokullarının Kuruluş Tarihi

Tablo 2: Ankete Katılan Meslek Yüksekokullarının Kuruluş Tarihi

Kuruluş Tarihi	Ankete Katılan Meslek Yüksekokulu	
	Sayı	%
Cevapsız	4	9.52
1980-1985	6	14.28
1986-1990	7	16.66
1991-1995	22	52.38
1996 + üzeri	3	7.16
Toplam	42	100.00

Tablo.2'den de görüleceği üzere ankete katılan Meslek Yüksekokullarının çoğunluğunun (% 52.38) kuruluş tarihi 1991-1995 yılları arasındadır. Dönem içindeki yoğunluk ise 1994 –1995 eğitim öğretim yılındadır. Aynı zamanda 1991-1995 yılları ülkemizde üniversite sayısının en fazla artış gösterdiği dönemdir. Yeni üniversitelerin kurulmasıyla birlikte turizm ve otelcilik eğitimi veren meslek yüksekokullarının sayısında büyük artış olmuştur.

3.3.3. Meslek Yüksekokullarının Öğrenci Sayısı

Tablo 3: Meslek Yüksekokulları Öğrenci Sayısı

Eğitim Türü	Eğitimin Verildiği Sınıflar			
	Hazırlık	I. Sınıf	II. Sınıf	Toplam
I. Öğretim	375	1423	1643	3441
II. Öğretim	240	523	416	1179
Toplam	615	1946	2059	4620

Ankete katılan 42 MYO. dan 4.ü öğrenci sayısı sorusuna cevap vermemiştir. 38 Meslek Yüksekokulunun toplam öğrenci sayısı 4620 olarak bulunmuştur. Meslek Yüksekokulu başına ortalama 122 (4620/38) öğrenci düşmektedir. Ankete katılan Meslek Yüksekokullarından 8 tanesinin hazırlık sınıfı bulunmaktadır.

3.3.4. Sektör Tecrübeli Öğretim Elemanı Durumu

Tablo 4: Turizm ve Otelcilik Eğitimi Öğretim Elemanı Sayısı

	Meslek Eğitimi Öğretim Elemanı Sayısı				
	1-3	4 - 7	8 – 11	11 +	Toplam
MYO Sayısı	32	9	-	1	42

Meslek Yüksekokullarında görev yapan turizm ve otelcilik eğitimi ve sektör tecrübeli öğretim elemanı sayısının 32 MYO. da 1-3 (% 76.1) arası olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca anket verilerine göre 42 Meslek Yüksekokulunda toplam 137 sektör tecrübeli (daha önce sektörde çalışmış) öğretim elemanı görev yapmaktadır. Bu rakam ankete katılan MYO sayısına (42) oranlandığında MYO başına düşen sektör tecrübeli öğretim elemanı sayısı (137/42) ortalama 3.26 olarak bulunmaktadır. 38 MYO için toplam öğrenci sayısı 4620 olarak bulunmuştu (Bkz.Tablo.3). Bu durumda 38 Meslek Yüksekokulu için toplam 124 (38*3.26) meslek deneyimi olan öğretim elemanı düştüğü tespit edilebilir. (4620/124) oranından öğretim elemanı başına düşen ortalama öğrenci sayısı 37 olarak bulunmaktadır.

3.3.5. Meslek Yüksekokullarında Okutulan Ders Saatleri

Tablo 5: Meslek Yüksekokullarında Okutulan Ders Saatleri

Ders Dönemi	Teorik Dersler	Uygulamalı Dersler	Toplam Ders Saati
Hazırlık	242	-	242
I. Yarı Yıl	958	154	1112
II. Yarı Yıl	910	217	1127
III. Yarı Yıl	827	199	1026
IV. Yarı Yıl	785	274	1059
Toplam	3722	844	4566

Meslek Yüksekokullarında okutulan toplam ders saati 4566 olarak bulunmuştur. 242 saat hazırlık sınıflarında okutulmaktadır. Anketimize katılan meslek yüksekokullarından sadece 8 inin hazırlık sınıfı bulunmaktadır. Toplam ders saatleri MYO. sayısına oranlandığında ortalama ders saatleri şu şekilde bulunmaktadır.

Hazırlık için; (242/8) 30.2 saat, I. Yarı Yıl için; (1112/42) 26.4 saat, II. Yarı Yıl için; (1127/42) 26.8 saat, III. Yarı Yıl için; (1026/42) 24.4 saat, IV. Yarı Yıl için; (1059/42) 25.2 saat.

3.3.6. Meslek Yüksekokullarının Uygulama Alanları

Tablo 6: Meslek Yüksekokullarının Uygulama Alanları

	Uyg.Alanı Var		Uyg.Alanı Yok		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
MYO Sayısı	31	73.9	11	26.1	42	100.0

Ankete katılan Meslek Yüksekokullarının 11 tanesinin (%26.1) uygulama alanının bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuca göre; MYO. başına düşen ortalama öğrenci sayısının 122 olduğu göz önüne alınırsa (122*11)yaklaşık 1342 öğrencinin staj haricinde eğitim sırasında herhangi bir uygulama almadığı ortaya çıkmaktadır. Buna rağmen bazı Meslek Yüksekokullarının birden fazla uygulama alanı bulunmaktadır. (Bkz. Tablo.7)

Tablo 7: Uygulama Alanları

	Uygulama Alanları					
	Uyg. Otel	Uyg. Rest.	Anlaşmalı Otel	Uyg. Sınıfı	Sosyal Tesis	Toplam
Uyg.Alanı Sayısı	11	9	8	19	6	53

Tablo.7'ye göre uygulama alanına sahip 31 Meslek Yüksekokulunun toplam 53 uygulama alanı bulunmaktadır. Uygulama alanları içinde en fazla yeri uygulama sınıfı almaktadır (% 35.8). 31 Meslek Yüksekokulunun ortalama öğrenci sayısı (122*31) 3782 olarak bulunabilir. (3782/53) oranından uygulama alanı başına ortalama 71 öğrenci düştüğü tespit edilebilir. Uygulama alanları içinde en büyük yeri teşkil eden uygulama sınıfı olduğuna göre; 71 kişilik bir sınıfta yapılacak uygulamanın ders saatleri ile orantılı olarak düşünüldüğünde verimli olmayacağı açıktır.

3.3.7. Bilgisayar Kullanımı ve Bilgisayar Laboratuvarı Durumu

Tablo 8: Meslek Yüksekokulları Bilgisayar Laboratuvarı Durumu

	Bilgisayar Lab. Var		Bilgisayar Lab. Yok		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
MYO Sayısı	39	92.85	3	7.15	42	100.0

Anket sonuçlarının değerlendirilmesinde Turizm ve Otelcilik eğitimi veren 3 Meslek Yüksekokulunda bilgisayar laboratuvarının olmadığı tespit edilmiştir. Günümüzde bilgisayarların evlere ve ana okullarına kadar girdiği düşünüldüğünde Meslek Yüksekokullarında bilgisayar laboratuvarının olmaması eğitim düzeyinin oldukça düşük düzeyde olduğunun bir göstergesidir.

Tablo.8'de görüleceği gibi 39 Meslek Yüksekokulunun kendine ait bilgisayar laboratuvarı bulunmaktadır. Ayrıca anket verilerine göre bilgisayar laboratuvarı bulunan 39 Meslek Yüksekokulunda öğrenci kullanımına sunulan toplam 768 bilgisayarın olduğu tespit edilmiştir. Bu rakam birbirine oranlandığında (768/39) Meslek Yüksekokulu başına düşen ortalama bilgisayar sayısı yaklaşık 20 olarak bulunmaktadır. MYO başına düşen ortalama öğrenci sayısı 122 olarak tespit edilmişti (Bkz.Tablo.3.) Bu sonuçtan hareketle Turizm Otelcilik eğitimi veren Meslek Yüksekokullarında bilgisayar başına 6.1 öğrencinin düştüğü tespit edilebilir (122/20).

Tablo 9: Meslek Yüksekokulları Bilgisayar Sayısı

	Öğrenci Kullanımına Sunulan Bilgisayar Sayısı					
	1-10	11- 20	21 – 30	31 – 40	41 +	Toplam
Bilgisayar Sayısı	9	15	10	2	3	39

3.3.8.Meslek Yüksekokullarında İnternet Kullanım Durumu

Tablo 10: Meslek Yüksekokulları İnternet Bağlantısı

	Bilgisayar Lab. Yok		İnternet Bağ. Var		İnternet Bağ. Yok		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
MYO Sayısı	3	7.14	23	54.7	16	38.16	42	100.0

Tablo.10'da görülebileceği gibi 3 MYO. nun bilgisayar laboratuvarı hiç yokken; 16 MYO'nun ise internet bağlantısı bulunmamaktadır. 23 Meslek Yüksekokulumuzun internet bağlantısı olup öğrenci kullanımına sunulan internet bağlantılı bilgisayar dağılımı şu şekildedir.

Tablo 11: İnternet Bağlantılı Bilgisayar Durumu

	Öğr. Kul. Sun. İnternet Bağlantılı Bilgisayar Say.					
	1 - 5	6 - 10	11 - 15	16-20	21 +	Toplam
MYO Sayısı	16	4	1	-	2	23

Tablo.11'de internet bağlantısı olan 23 Meslek Yüksekokulunun gruplara dağılımı verilmiştir. Tablodan da görülebileceği gibi yoğunluk 1-5 grubundadır (%69.5). 23 Meslek Yüksekokulumuzda internet bağlantısı bulunmaktadır ve 16 Meslek Yüksekokulumuzda internet bağlantılı bilgisayar sayısı 5'i geçmemektedir.

3.3.9. Yabancı Dil Laboratuvarı Durumu

Ankete katılan 42 Meslek Yüksekokulundan 8 inde yabancı dil laboratuvarı bulunurken, 34 ünde (% 81) bulunmamaktadır (Bkz.Tablo.12). Ayrıca hazırlık sınıfı bulunan 8 MYO'dan sadece birinin (Atatürk Ün.v. Erzurum MYO) yabancı dil laboratuvarının bulunduğu tespit edilmiştir.

Tablo 12: Meslek Yüksekokulları Yabancı Dil Laboratuvarı

	Yab.Dil Lab.Var		Yab.Dil Lab.Yok		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
MYO Sayısı	8	19.04	34	80.96	42	100.0

3.3.10. Uygulama Alanı Dışında Kullanılan Eğitsel Araçlar

Tablo.13'de Uygulama alanı dışında eğitim sırasında kullanılan ders malzemeleri ve Meslek Yüksekokullarına göre dağılımı verilmiştir. Eğitimde kullanılan sanal araçlar olarak nitelendirilebileceğimiz bilgisayar, internet, sinevizyon kullanımının diğerlerine göre düşük olması dikkat çekmektedir. Özellikle görsel eğitimde oldukça kullanışlı olan sinevizyonun sadece 2 meslek yüksekokulunda kullanılması öğrencilerin görsel uygulamalardan oldukça uzak olduğunun bir göstergesidir. (Bkz. Tablo.13.)

Tablo 13: Uygulama Alanı Dışında Kullan. Ders Mlz.

	Kullan. Ders Mlz.		MYO Başına Kul. Oranı
	Sayı	%	
Bilgisayar	29	17.26	69.04
İnternet	18	10.71	42.85
Sinevizyon	2	1.19	4.76
Video	27	16.07	64.28
Slayt	28	16.66	66.66
Tepegöz	35	20.85	83.33
Uyg. Ders Mlz.	29	17.26	69.04
Toplam	168	100.0	-

3.3.11. Meslek Yüksekokulları Staj Durumu

Tablo 14: Meslek Yüksekokulları Staj Günleri

	Toplam Staj Günleri					Toplam
	20	40	60	80	80 +	
MYO Sayısı	2	21	10	6	3	42

Tablo 15: Staj Yapılan Merkezlerin Niteliği

	Staj Yapılan Merkezlerin Niteliği				Toplam
	3Yıldızlı İşletme.	3 Yıldız İşl. ve Üstü	4 Yıldızlı İşletme.	5 Yıldız İşletme.	
MYO Say.	1	31	5	5	42

Meslek Yüksekokullarının staj durumu .incelendiğinde; zorunlu stajın 40 gün olarak yoğunlaştığı (% 50) tespit edilmiştir. Buna rağmen 20 günlük zorunlu staj uygulaması olan 2 meslek yüksekokulunun bulunduğu gözden kaçmamaktadır. Staj yapılan merkezlerin nitelendiği incelendiğinde; 3 yıldız ve üstü niteliğe sahip olan tüm işletmelerde staj yapılmasına izin veren meslek yüksekokulu sayısı 31(% 73.8) iken, buna rağmen sadece 5 yıldızlı otellerde yapılan stajın kabul edildiğini bildiren meslek yüksekokulu sayısı ise 5 (%11.9) te kalmıştır.

3.3.12. Meslek Yüksekokullarında Çoğunlukla Okutulan Dersler

Meslek Yüksekokullarında en fazla okutulan ilk 15 ders Tablo. 16 da verilmiştir.(Bkz. Tablo.16). Tablo.16'ya göre ankete katılan bütün Meslek Yüksekokullarında okutulan toplam 4 ders (Genel Turizm Bilgisi, Yabancı Dil, Bilgisayar, Genel Muhasebe/ Muhasebe İlke ve Kavramları) bulunmaktadır. Anket verilerine göre okutulan derslerde bilgisayar ve sanal kullanımların yaygın olmadığı; bilgisayarın ve internetin sadece bilgisayar ders aracı olarak kullanıldığı sonucu çıkmaktadır.

Tablo 16: Meslek Yüksekokullarında En Fazla Okutulan Dersler

Ders İsmi	Okutulan MYO Say.	MYO Say. Oranı
Genel Turizm Bilgisi	42	100.0
Yabancı Dil	42	100.0
Bilgisayar	42	100.0
Muhasebe	42	100.0
Turizm Pazarlaması	38	90.4
Turizm Hukuku/ Mevzuatı	37	88.09
Yiyecek İçecek Üretimi/ Yönetimi	36	85.71
Ön Büro Yönetimi / Uygulamaları	29	69.04
Konaklama İşl. Yönetimi / Org.	29	69.04
Kat Hizmetleri	28	66.66
Seyahat Acenteciliği /Tur Operatörlüğü	28	66.66
Turizm İşletmeciliği	28	66.66
Servis Hizmetleri Yönetimi	24	57.14
Turizm Ekonomisi / Politikası	23	54.76
Halkla İlişkiler	23	54.76

Ayrıca turizm mesleği ve çağımız açısından oldukça gerekli olan II. Yabancı dilin sadece 13 Meslek Yüksekokulunda verildiği tespit edilmiştir. Anket sonuçlarından çıkarılan bir başka sonuçta; Meslek Yüksekokulları ders müfredatlarında ve uygulamalarında her hangi bir uzmanlaşmanın olmadığıdır. Hatta bazı meslek yüksekokullarında turizm mesleğinin gereği olan ana dersler yerine, yardımcı branş derslerinin yoğunlaştırıldığı dikkat çekmektedir. Genel Muhasebe veya Muhasebe İlke ve Kavramları dersinin 42 Meslek Yüksekokulunda verilmesine karşın; Otel Muhasebesi ve Uygulamaları dersinin sadece 19 Meslek Yüksekokulunda verilmesi bunun bir göstergesidir. Ayrıca Bilgisayarlı Otel Muhasebesi dersi yalnızca 9 MYO.da verilmektedir.

Otel İşletmelerinin temel işlevlerinden olan ve temel bir departmanını oluşturan Kat Hizmetleri dersinin, Yönetim ve Organizasyon/Personel Yönetimi dersinin gerisinde kalması da bu durumun bir göstergesidir. (Bkz.Tablo.16) Yine Turizm İşletmelerinin temel departmanlarını oluşturan; Mutfak dersi 18, Bar dersi ise 16 MYO'da okutulmaktadır. Turistleri eğlendirme ve dinlendirme amacı güden Animasyon/Rekreasyon dersinin de 12 MYO. da verildiği tespit edilmiştir.

SONUÇ

Ülkemiz son yıllarda iktisadi büyüme ve sanayileşme açısından oldukça mesafeler kaydetmiştir. Bütün sektörlerde ortaya çıkan büyüme ve sanayileşmeye paralel olarak; turizm sektöründe de olumlu ilerlemeler kaydedilmiştir. Turizm, sağladığı zahmetsiz ve sıcak döviz girdisinden dolayı kalkınmada önemli ve öncelikli sektörler arasında yer almıştır.

Turizm sektörünün günümüzde en önemli sorunu yetişmiş personel eksikliğidir. Bu durum bütün dünya ülkelerinin olduğu gibi ülkemizin de temel problemidir. Turizm Bakanlığı'nın ILO ile yaptığı ortak çalışma sonucunda ülkemizde turizm sektöründe çalışan personelin % 87.4 ünün turizm eğitimi almadığı tespit edilmiştir. Türk turizm eğitiminde büyük yeri olan Meslek Yüksekokulları üzerine yapılan anket sonuçlarında da yaklaşık aynı sonuçla karşılaşmıştır;

“Türk turizm sektöründe çalışan personelin büyük bölümü mesleğin gerektirdiği bilgi ve tecrübeden yoksundur ve Meslek Yüksekokulları turizm eğitimini çağın gereklerine göre yapamayıp, sektöre yetiştirilmiş eleman sunamamaktadır.”

Bu kanıya ulaşmada etkili olan veriler şu şekildedir:

a. Ankete katılan 42 Meslek Yüksekokulunda 137 sektör tecrübeli (daha önce sektörde çalışmış) öğretim elemanı görev yapmaktadır ve MYO başına düşen sektör tecrübeli öğretim elemanı sayısı ortalama 3.26 ve öğretim elemanı başına düşen ortalama öğrenci sayısı 37'dir.

b. Ankete katılan Meslek Yüksekokullarının 11 tanesinin (%26.1) uygulama alanının bulunmadığı tespit edilmiştir. Turizm hizmet yoğun bir sektör olmasına rağmen öğrenciler gerekli uygulamaları yapamamaktadır.

c. Turizm ve Otelcilik eğitimi veren 42 MYO'nun 3'ünde bilgisayar laboratuvarı bulunmamaktadır ve diğer 39 Meslek Yüksekokulunda bilgisayar başına ortalama 6.1 öğrenci düşmektedir.

d. En küçük uçak ve otel rezervasyon işlemlerinin bile internetle yapıldığı günümüzde 19 Meslek Yüksekokulumuzda internet bağlantısı yoktur ve diğer 23 Meslek Yüksekokulunun internet bağlantılı bilgisayar sayısı 5'i geçmemektedir.

e. Ankete katılan 42 Meslek Yüksekokulundan 34'ünde (% 81) yabancı dil laboratuvarı bulunmamaktadır ve sadece 13 MYO 'da ikinci bir yabancı dil okutulmaktadır.

f. Turizm eğitiminde kullanılabilecek sanal araçlar olarak nitelendirilebileceğimiz bilgisayar, internet, sinevizyon ve videonun kullanımının oldukça düşüktür. Örneğin, özellikle görsel eğitimde oldukça etkin olan sinevizyonun sadece 2 meslek yüksekokulunda kullanılmaktadır.

g. Meslek Yüksekokullarında okutulan derslerin çoğunun Web sayfalarında ve diğer sanal ortamlarda işlenebilme imkanı varken bu durumun değerlendirilmemektedir.

Yukarıda sıralamış olduğumuz nedenler bizi Meslek Yüksekokullarında verilen Turizm ve Otelcilik eğitiminin bilgi ve teknoloji çağının oldukça gerisinde olduğu sonucuna götürmektedir. Turizm sektöründe kaliteyi ve dolayısıyla geliri artırmanın ilk yolu yetiştirilmiş personel istihdam etmektir. Çünkü turizm emek yoğun bir sektördür ve otomasyona gitmek imkansızdır. Bu amaçla Türk turizm eğitiminde oldukça önemli bir yer teşkil eden Meslek Yüksekokullarında verilen eğitimin çağın gereklerine uygun hale getirebilmesi için yapısal değişikliklere gidilmelidir. Bu konuda yapılması gerekenler temel olarak şu şekilde sıralanabilir.

Öncelikle, Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü konuyla ilgili tüm birimlerle ortak bir çalışma içerisine girerek; teknolojik gelişmeler doğrultusunda, bütün kurumları kapsayan bir turizm eğitim programı hazırlamalı ve uygulamaya koymalıdır. Bu doğrultuda 8 yıllık zorunlu eğitimin son yılından itibaren bir yönlendirmeye gidilebilir ve Turizm Meslek Lisesi mezunlarının özel yetenek sınavı ile yüksek öğretim kurumlarına alınması mümkün kılınabilir. Bu duruma paralel olarak Yüksek Öğrenim Kurumunun yeterli alt yapı sağlanmadan yeni Turizm Otelcilik Programlarının açılmasına izin vermemesi gerekmektedir.

Turizm eğitimi veren kuruluşlar sektörden kopuk bir halde faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu kopukluk personel istihdamı konusunda da kendini göstermektedir. Bir çok turizm otelcilik eğitimi almış potansiyel personel diplomalı işsiz durumuna düşmektedir. Bu durumda öncelikle sektöre iş birliği içine girilmeli, sektörden maddi destek sağlanarak ihtiyaca göre eleman yetiştirme yoluna gidilmelidir.

Sektör deneyimli öğretim elemanı istihdam etme yoluna gidilmeli, öğretim elemanlarına yaz aylarında sektörde çalışma imkanı sağlanmalı ve öğretim elemanları hizmet içi eğitime tabi tutulmalıdır.

Ders müfredatlarında genel olarak bir düzenlemeye gidilerek uygulamalı ders saatlerinin artırılması ve derslerin anlatılmasının sanal ortamlara çekilmesi sağlanmalıdır. Bilgisayar, interaktif video veya sinevizyon vasıtası ve bir kulaklıkla öğrencileri otel ortamına, müşteri personel ilişkilerine sokmak mümkün olabilmektedir. Dolayısıyla bilişim teknolojilerinin bütün meslek yüksekokullarına yerleştirilmesi ve öğrencilerin kullanımına sunulması gerekmektedir.

Bütün meslek yüksekokullarının uygulama alanına sahip olması sağlanmalıdır. Bu doğrultuda bir birine yakın olan meslek yüksekokullarının ortak uygulama otelleri kurması ve kullanması uygun bir çözüm olabilir.

Özel sektörün, turizm eğitimi ve uygulamalarıyla ilgilenen diğer kurumların tamamının katılacağı bir internet ağının kurularak sektördeki en küçük değişikliklerden bile öğrencilerin ve çalışanların haberdar edilmelisi sağlanmalıdır. Aynı zamanda yurt dışında turizm eğitimi veren kuruluşlarla iş birliği içine girerek öğrenci ve öğretim elemanı transferi sağlanmalıdır.

Bütün turizm ve otelcilik eğitimi veren Meslek Yüksekokullarına hazırlık sıfırı konmalı ve ikinci yabancı dili zorunlu hale getirilmelidir.

KAYNAKÇA

1. AĞAOĞLU Kemal, **Türkiye’de Turizm Eğitimi ve Etkenliği**, MPM Ya., Ankara, 1991.
2. AKTEPE Rahmi, “Türkiye Bilgi Çağı Yasalarıyla Yönetilmeli”, **Bilişim Kültür Dergisi**, S. 67(1997).
3. Bilişim Kültür Dergisi, **Bilgisayar Sistemleri**, S. 67(1997).
4. HOLLOWAY Christopher, **The Business of Tourism**, Pitman Publishing Ltd., Second Edition, London, 1986.
5. KOZAK Metin, “Turizm Araştırmalarında Yeni Bir Araç: İnternet ve Uygulaması”, **Anatolia Dergisi**, Haziran ,1997.
6. MAVİŞ Fermani-KOZAK Sabah, “**Meslek Yüksekokullarında Turizm Programı**”, **Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Konferansı**, Ankara, 1992.
7. **Otelcilik ve Turizm Endüstrisinde İnsan Gücü Araştırması**, Turizm Bakanlığı Ya., C. 2, Ankara, 1989.

8. TAŞKIN Erdoğan, **İşletme Yönetiminde Eğitim ve Geliştirme** Der Ya., İstanbul, 1993.
9. TEKELİ Hasan, **Bilgi Çağı**, Simavi Yayınları, İstanbul, 1994.
10. THOMAS Brian, **Total Quality Training**, The Mc Grow-Hill Training Series, London, 1992.
11. World Tourism Organization, **Compendium of Tourism Statistics**, WTO, Madrid, 1996.
12. YARCAN Şükrü, **Turizm Endüstrisinin Yapısı**, Boğaziçi Üniversitesi Ya., İstanbul, 1994.